

Ռադիկ Մարտիրոսյանը ծնվել է 1936 թ. մա-
յիսի 1-ին ԼՂԻՄ Մարտակերտի շրջանի Մատաղիս գյուղում: 1943–
1953 թթ. սովորել է Մատաղիսի միջնակարգ դպրոցում: 1958 թ. Ռադիկ
Մարտիրոսյանը գերազանցությամբ ավարտել է Երևանի պետական
համալսարանը՝ ստանալով աստղաֆիզիկոսի որակավորում: Աշխա-
տանքային գործունեությունը սկսել է 1958 թ.՝ որպես ՀԽՍՀ ԳԱ Բյու-
րականի աստղադիտարանի կրտսեր գիտաշխատող: 1960 թ. աշխատել
է ՀԽՍՀ ԳԱ ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտում: 1960–
1964 թթ. Ռադիկ Մարտիրոսյանը սովորել է ԽՍՀՄ ԳԱ Մոսկվայի Պ.
Լեբեդևի անվան ֆիզիկայի ինստիտուտի ասպիրանտուրայում: Գի-
տության նկատմամբ նրա վերաբերմունքը ձևավորվել է այդ տարիներին
Նոբելյան մրցանակի դափնեկիր, ակադեմիկոս Ալեքսանդր Պրո-
խորովի ղեկավարությամբ: Նա կատարել է գիտական ուշագրավ մի
շարք հետազոտություններ քվանտային ուժեղաբարների ստեղծման
համար և դարձել ռադիոաստղագիտության բնագավառում այդպիսի
ուժեղաբարների կիրառման առաջամարտիկներից մեկը: Նրա մշա-
կած 21սմ ալիքի երկարության քվանտային ուժեղաբարը Խորհրդային
Միությունում առաջինն է կիրառվել ռադիոաստղագիտության մեջ: Հե-
տագայում Ռադիկ Մարտիրոսյանի անմիջական ղեկավարությամբ
ստեղծված գերբարձր հաճախություններով աշխատող բարձր զգա-
նությամբ ռադիոհամակարգերը լայնորեն կիրառվել են երկրի բնական
պաշարների ուսումնասիրության «Интеркосмос», «Природа», «Океан»
տիեզերական ծրագրերում: Առանձնահատուկ է եղել նաև Ռադիկ
Մարտիրոսյանի մասնակցությունը տիեզերական տարածության

ուսումնասիրության ծրագրին, մասնավորապես «Bera» ծրագրի իրականացմանը:

1968–1970 թթ. Ռադիկ Մարտիրոսյանը զբաղեցրել է Հայկական ՍՍՀ գիտությունների ակադեմիայի ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտի լաբորատորիայի բաժնի վարիչի պաշտոնը, 1970–1980 թթ.՝ գիտական աշխատանքների գծով փոխտնօրենի պաշտոնը: 1980–2006 թթ. նա եղել է Ռադիոֆիզիկայի և էլեկտրոնիկայի ինստիտուտի տնօրեն, 1983–1993 թթ.՝ ԵՊՀ-ում իր իսկ նախաձեռնությամբ ստեղծված գերբարձր հաճախությունների ֆիզիկայի ամբիոնի վարիչ, 1993–2006 թթ.՝ Երևանի պետական համալսարանի ռեկտոր, 2006–2021 թթ.՝ ՀՀ գիտությունների ազգային ակադեմիայի նախագահ: 2021 թ.-ից նա ՀՀ ԳԱԱ նախագահության գլխավոր խորհրդականն էր և «ՀՀ ԳԱԱ Զեկույցներ» գիտական հանդեսի գլխավոր խմբագիրը:

Ռադիկ Մարտիրոսյանը երկարամյա բեղուն գործունեություն է ծավալել և անգնահատելի ներդրում ունեցել Հայաստանի Հանրապետությունում բարձրագույն կրթության և գիտության ոլորտների զարգացման գործում: Բոլոր պատասխանատու պաշտոններում պետական մտածողությամբ կառավարչի ունակությունների և հմտությունների շնորհիվ Ռադիկ Մարտիրոսյանը նշանակալից ձեռքբերումներ է գրանցել և զարգացման ավելի բարձր մակարդակի հասցրել իր ղեկավարած կազմակերպությունները:

Ռադիկ Մարտիրոսյանի ղեկավարման տարիներին ԵՊՀ-ում բացվել են հանրապետությանն անհրաժեշտ մասնագետների պատրաստման նոր ֆակուլտետներ, իսկ ուսանողության թիվն աճել է շուրջ երկու անգամ: Նրա կազմակերպչական հմտությունների շնորհիվ համալսարանն ընթացել է լավագույն ավանդույթների պահպանման ու շարունակական առաջընթացի ճանապարհով:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահի պաշտոնում Ռադիկ Մարտիրոսյանը նախաձեռնել և ստեղծել է գիտական կազմակերպությունների բովանդակային միավորումներ՝ գիտական կենտրոններ, իրականացրել է ԳԱԱ համակարգի կազմակերպությունների արդյունավետ գործունեությունն ապահովող բովանդակային ու կառուցվածքային բարեփոխումներ: Նրա անմիջական ղեկավարությամբ ընդլայնվել է ԳԱԱ միջազգային գիտական համագործակցությունը, իսկ 2011 թ. Ազգային ժողովը հաստատել է «Գիտությունների ազգային ակադեմիայի մասին» ՀՀ օրենքն ու ԳԱԱ հատուկ կարգավիճակը:

Ռադիկ Մարտիրոսյանը մեծապես նպաստել է Արցախի գիտակրթական կյանքի զարգացմանը: ՀՀ ԳԱԱ-ի և Արցախի Հանրապետության կառավարության համատեղ քննարկումների արդյունքում 2007 թ. Արցախում ստեղծվել է գիտական կենտրոն:

Ռադիկ Մարտիրոսյանը հեղինակ է ավելի քան 200 գիտական աշխատանքների, որոնք վերաբերում են դեցիմետրական տիրույթի քվանտային ուժեղարարների ստեղծմանը և դրանց ռադիոաստղագիտական կիրառություններին, քվանտային էլեկտրոնիկայի համար արհեստական բյուրեղների ստեղծման տեխնոլոգիաների կատարելագործմանը, բարձր զգայնությամբ ընդունիչ համակարգերի մշակմանն ու ներդրմանը: Նրա ղեկավարությամբ ու խորհրդատվությամբ պաշտպանվել են 9 թեկնածուական, 2 դոկտորական ատենախոսություններ:

2016 թ. Ռադիկ Մարտիրոսյանն ընտրվել է Ռուսաստանի Դաշնության գիտությունների ակադեմիայի արտասահմանյան անդամ:

Իր հայրենանվեր գործունեության համար ակադեմիկոս Ռ.Մարտիրոսյանը պարգևատրվել է «Պատվո նշան» շքանշանով (1981 թ.), Յուրի Գագարինի անվան ոսկե մեդալով (1984 թ., Տիեզերագնացության ֆեդերացիայի բյուրոյի նախագահություն), «Աշխատանքի վետերան» մեդալով (1985 թ.), «Հոկտեմբերյան հեղափոխության շքանշան»-ով (1986 թ.), «Սուրբ Մեսրոպ Մաշտոց» շքանշանով (1999 թ.), «Սուրբ Սահակ-Սուրբ Մեսրոպ» շքանշանով (2007 թ.), «Վալերի Բրյուսով» մեդալով (2010 թ., Հայաստանի հետ բարեկամության և համագործակցության ռուսաստանյան ընկերություն), «Գարեգին Նժդեհ» մեդալով (2011 թ., ՀՀ ՊՆ), «Հայաստան-Սփյուռք գործակցության» ոսկե մեդալով (2011 թ., ՀՀ Սփյուռքի նախարարություն), «Ֆրիտյոֆ Նանսեն» մեդալով (2012 թ.), «Անդրանիկ Օզանյան» մեդալով (2013 թ., ՀՀ ՊՆ), «Մարշալ Բաղրամյան» մեդալով (2016 թ., ՀՀ ՊՆ), «Հայրենիքին մատուցած ծառայությունների համար» 1-ին աստիճանի շքանշանով (2012 և 2017 թթ.):

Ռադիկ Մարտիրոսյանն Ուկրաինական ՄՍՀ Պետական մրցանակի (1989 թ.) և Հայկական ՄՍՀ Պետական մրցանակի դափնեկիր է:

Անվանի գիտնականի վաստակը բարձր է գնահատվել նաև արտերկրում: Նա արժանացել է «Palme Academiques» (2005 թ., Ֆրանսիա) և Stella DellaSolidariteta (2004 թ., Իտալիա) պարգևների, 2024 թ. պարգևատրվել է «300 лет Российской академии наук» մեդալով:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահությունն իր ցավակցությունն է հայտնում ակադեմիկոս Ռադիկ Մարտիրոսյանի ընտանիքին, հարազատներին, գործընկերներին, Հայաստանի Հանրապետության գիտական ու կրթական համայնքին:

Ռադիկ Մարտիրոսյանի գիտակրթական անուրանալի ծառանգությունն ընդմիջտ կմնա Հայաստանի գիտության և բարձրագույն կրթության պատմության մեջ:

ՀՀ ԳԱԱ նախագահություն